

الگوی سنجش قدرت هوایی کشورها

مؤلف: دکتر عزیز نصیرزاده

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

۱۴۰۲

سرشناسه	: نصیرزاده، عزیز، ۱۳۴۳
عنوان و نام پدیدآور	: الگوی سنجش قدرت هوایی کشورها/ مولف عزیز نصیرزاده؛ ویراستار سیدمحمد میرسمعی، امیر هوشنگ خادم دقیق
مشخصات نشر	: تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه فرماندهی و ستاد، انتشارات دافوس، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۵۳۵۰-۶۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: کتاب حاضر رساله دکتری نگارنده در رشته جغرافیای سیاسی است.
موضوع	: قدرت هوایی Air power
موضوع	: ایران ارتش، نیروی هوایی - تاریخ Iran -- History, Artesh, Iran
موضوع	: جنگ هوایی Air warfare
	: استراتژی نظامی Military strategy
	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ -- عملیات هوایی
	: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Aerial operations
موضوع	: ایران -- سیاست نظامی
	: Iran -- Military policy
شناسه افزوده	: ایران، ارتش، دانشگاه فرماندهی و ستاد، انتشارات دافوس
شناسه افزوده	: Iran, Staff College, Dafoos Publisher & Command Army
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیس

عنوان: الگوی سنجش قدرت هوایی کشورها

مؤلف: دکتر عزیز نصیرزاده

ویراستار: دکتر سید محمد میرسمعی، دکتر امیر هوشنگ خادم دقیق

طرح روی جلد: علیرضا خادم دقیق

ناشر ویراستار: بهنام اسدی

صفحه آرایی: بهنام اسدی

ناشر: دافوس

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحه: ۲۳۴ ص

تاریخ نشر: ۱۴۰۲

نوبت چاپ: چاپ اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مدیریت چاپ، انتشارات و فصلنامه دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۲.۰۰۰.۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد، انتشارات دافوس

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۱۴۱۹۱ - ۰۲۱-۶۶۴۷۰۴۸۶

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مؤلف است.

کلیه حقوق برای دافوس آجا محفوظ است (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

فصل اول: مفهوم شناسی/نظریه‌ها

مقدمه	۱۴
قدرت	۱۴
قدرت سخت	۱۵
قدرت نرم	۱۵
قدرت هوشمند	۱۵
نظریه‌های قدرت	۱۸
نظریه‌های قدرت هوایی	۲۵

فصل دوم: ادبیات/مبانی نظری

تاریخچه	۴۰
ویژگی‌های قدرت هوایی	۴۵
چرخه تولید و اعمال قدرت هوایی	۴۶
عناصر قدرت هوایی	۵۱
حوزه‌های مأموریت قدرت هوایی نظامی	۵۲
کارکرد عملیاتی قدرت هوایی نظامی	۵۴
قدرت هوایی و جنگ	۶۲
سازمان بین‌المللی هوانوردی غیرنظامی (ایکائو)	۷۴
ارتباطات، ناوبری، مدیریت نظارت/ترافیک هوایی	۷۵
ترانزیت عبوری	۷۸
فرودگاه‌ها و طبقه‌بندی آن‌ها	۸۰
فرودگاه هاب	۸۴
راه یا مسیر هوایی	۸۶
واحدهای کنترل ترافیک هوایی	۸۸
مناطق اطلاعات پرواز	۹۱

حقوق و آزادی‌های هوایی	۹۱
عوامل ژئوپلیتیکی مؤثر بر قدرت هوایی	۹۳

فصل سوم: متغیرهای ساختاری اثرگذار بر قدرت هوایی کشورها

مقدمه	۹۸
متغیرهای ساختاری اثرگذار بر قدرت هوایی کشورها	۱۰۰
صنایع و تولیدات هوافضایی	۱۰۰
توان پشتیبانی و خدمات	۱۰۳
وضعیت کشورها در حوزه سامانه‌های هواشناسی	۱۱۰
خدمات فرودگاهی	۱۲۲
هوش مصنوعی	۱۰۳
آموزش هوانوردی	۱۳۷
آمایش (زیرساخت)	۱۴۲
متغیرهای کارکردی مؤثر بر قدرت هوایی کشورها	۱۴۸
توان آفندی و پدافندی	۱۴۸
توان لجستیکی	۱۵۲
همکاری‌های ملی و بین‌المللی	۱۵۵
نیروی هوایی	۱۵۷
عوامل جانبی مؤثر بر قدرت هوایی کشورها	۱۵۸
جمع‌بندی یافته‌های مطالعاتی	۱۵۹

فصل چهارم: روش‌شناسی

مقدمه	۱۶۴
روش تجزیه و تحلیل	۱۶۶
روایی و پایایی مدل تحقیق	۱۶۶
ارزیابی مدل‌های اندازه‌گیری	۱۶۶
ارزیابی مدل ساختاری	۱۶۷

روش ارزیابی و برآورد مدل	۱۶۹
آماره‌های توصیفی	۱۶۹
تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم	۱۷۱
ارزیابی بخش اندازه‌گیری مدل	۱۷۲
ارزیابی بخش ساختاری مدل	۱۷۹
روایی متقاطع افزونگی (شاخص Q^2)	۱۷۹
جمع‌بندی یافته‌های میدانی	۱۸۲
تعاریف عملیاتی ابعاد الگوی سنجش قدرت هوایی	۱۸۲
تعاریف عملیاتی مؤلفه‌ها/عوامل الگوی سنجش قدرت هوایی	۱۸۳
تعاریف عملیاتی متغیرها/شاخص‌ها/سنجه‌های الگوی سنجش قدرت هوایی	۱۸۴

فصل پنجم: طراحی نرم‌افزار

محیط نرم‌افزار	۱۹۱
روند برنامه‌نویسی و تولید نرم‌افزار	۱۹۳
بانک اطلاعاتی نرم‌افزار	۲۰۶
امکانات نرم‌افزار	۲۰۶
نمونه تحلیل‌های نرم‌افزار به زبان انگلیسی	۲۱۰

منابع و مآخذ

منابع و مآخذ فارسی	۲۱۴
منابع و مآخذ انگلیسی	۲۲۶

سخن مؤلف

کشورها با چهار محیط راهبردی و قلمرو حاکمیتی (خشکی‌ها، پهنه آب‌ها و هوا و فضا) سروکار دارند، بنابراین قلمروسازی و مدیریت عرصه‌های گوناگون آن از ملزومات قدرت ملی که مجموعه‌ای از توانایی‌های مادی و معنوی مرکب از عناصر مختلف ثابت و متغیر در قلمرو یک واحد جغرافیایی-سیاسی است، محسوب می‌شود.

امروزه، جغرافیای سیاسی صرفاً در خشکی محدود نمی‌شود، در بستر دریاها بسط و گسترش پیدا کرده و در هوانیز برای کشورها اقتدار آفرین است؛ بنابراین قواعد حاکم بر آن تحت عنوان «قدرت هوایی» همچون مباحث مطرح در جغرافیای سیاسی در دو حوزه تملک فضای جغرافیایی (هوایی) و قلمروسازی ژئوپلیتیکی بر روابط دولت‌ها تأثیر گذار خواهد بود؛ به عبارت دیگر در حال حاضر یکی از ارکان اثرگذار در قدرت ملی کشورها، قدرت هوایی متشکل از کلیه ظرفیت‌های موجود در بخش نظامی، غیرنظامی و عوامل پشتیبان است.

محاسبه قدرت هوایی کشورها به صورت کمی و رتبه‌بندی آن‌ها از این منظر در نظام بین‌الملل با رویکرد تعیین منزلت ژئوپلیتیکی بر پایه وزن ژئوپلیتیکی مبتنی بر برابند ثقل عوامل مثبت و منفی تولیدکننده قدرت هوایی، یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های صاحب‌نظران این حوزه و ژئوپلیتیسین‌هاست، چرا که آگاهی کشورها از میزان قدرت هوایی خود و دیگران به آن‌ها در اتخاذ راهبردهای مناسب برای پیگیری تحقق اهداف ملی در سطح منطقه‌ای/جهانی کمک شایان توجهی را خواهد کرد.

آنچه در کتاب حاضر مطالعه خواهید کرد، حاصل سال‌ها تجربه پروازی نگارنده در دو حوزه نظامی و غیرنظامی به عنوان خلبان و معلم خلبان و بیش از یک سال تلاش مجدانه و خستگی‌ناپذیر پژوهشی جهت تدوین رساله دکتری خود با همین عنوان در دانشگاه تربیت مدرس است که می‌تواند به عنوان مرجعی برای سنجش قدرت هوایی کشورها با توجه به تولید نرم‌افزار بومی مرتبط و همچنین الگویی برای چگونگی سنجش دیگر حوزه‌های قدرت همچون دریایی، زمینی، فضایی و... باشد.

در فصل اول و دوم کتاب، به مفهوم‌شناسی، ادبیات و مبانی نظری قدرت و قدرت هوایی پرداخته شده است.

فصل سوم به احصاء متغیرها و شاخص‌های مؤثر در دو بُعد «ساختاری/کالبدی» و «کارکردی» قدرت هوایی با رویکرد تبیین الگوی مناسب سنجش قدرت هوایی کشورها (الگوی مفهومی) و همچنین جمع‌آوری، ارائه اطلاعات و رتبه‌بندی کشورها بر اساس الگوی معنونه، مستخرجه از داده‌های اطلاعاتی مراکز مطالعاتی و اسناد معتبر جهانی موجود و در دسترس طی سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۲۲ اختصاص یافته است.

فصل چهارم در قالب روش‌شناسی، به نحوه تبیین الگوی سنجش قدرت هوایی کشورها، چگونگی اخذ تأیید روایی و پایایی الگو در یک جامعه آماری ۱۱۶ نفره از متخصصان حوزه هوانوردی داخلی (۸۰ نفر) و خارجی (۳۶ نفر) پرداخته شده است.

در فصل پنجم بر نحوه طراحی و تشریح چگونگی تولید نرم‌افزار بومی بر اساس ۱۰ عامل/مؤلفه و ۳۴ متغیر/شاخص مندرج در الگوی سنجش قدرت هوایی و مبتنی بر فرمول‌های محاسباتی ریاضی به‌دست‌آمده (به‌عنوان یکی از نوآوری‌های رساله) با هدف ارزیابی پویا و دقیق عوامل اثرگذار و سنجش قدرت هوایی کشورها در قالب نقشه تحلیلی، گراف تحلیلی، جدول رده‌بندی و هرم قدرت تمرکز شده است.

شایان‌ذکر است که فصول چهارم و پنجم این کتاب با رویکرد ایجاد بستر آموزشی مناسب برای مخاطبانی که قصد انجام تحقیقات مشابه را دارند در دو حوزه روش‌شناسی و تولید نرم‌افزار، تدوین شده است.

عزیز نصیرزاده

تهران - پاییز ۱۴۰۲